

Czesław Szafran

Tradycje 37 Łęczyckiego Pułku Piechoty : seminarium w Klonowcu Starym

---

Przegląd Historyczno-Wojskowy 13 (64)/3 (241), 227-229

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SPRAWOZDANIA

Tradycje 37 Łęczyckiego Pułku Piechoty: seminarium w Klonowcu Starym

Dnia 26 maja 2012 r. w Klonowcu Starym pod Kutnem odbyło się seminarium „Dziedzictwo i tradycje oręża polskiego”. Seminarium, mimo tak ogólnie sformułowanego tytułu, było w zasadzie poświęcone historii i tradycjom stacjonujących w tym regionie w okresie międzywojennym formacji wojskowych: 37 Łęczyckiego Pułku Piechoty im. ks. Józefa Poniatowskiego z Kutna oraz 26 Dywizji Piechoty ze Skierniewic. Seminarium było integralną częścią bogatego programu imprez zorganizowanych z okazji 5-lecia działającej w Klonowcu Starym Orkiestry „Clonovia” i stowarzyszenia o tej samej nazwie.

Obchody rozpoczęły się uroczystą mszą św. w Sanktuarium Matki Bożej w Głogowcu, zakończoną recitalem pieśni wojskowych w wykonaniu Anny Jaremus z akompaniamentem Jarosława Domagały. Po koncercie uczestnicy udali się do pobliskiego Klonowca Starego, gdzie były realizowane pozostałe części programu.

Pierwsza z nich – oficjalna – obejmowała przyjęcie dziedzictwa 37 pp przez Krąg Rodzin Wojskowych 37 Łęczyckiego Pułku Piechoty, przyjęcie imienia tegoż pułku przez Orkiestrę Dętą Stowarzyszenia „Clonovia” oraz poświęcenie proporca i przekazanie go Stowarzyszeniu „Clonovia”. Po części oficjalnej odbyły się okolicznościowe pokazy: potyczki w wykonaniu Grupy Rekonstrukcyjnej 16 Pułku Piechoty ze Skierniewic oraz grupy „Pancerni '39” z Koszalina; pokaz walki w wykonaniu uczniów Liceum Wojskowego z Kutna, a także pokaz zabytkowych motocykli. Uczestnicy mogli też obejrzyć w sali budynku b. miejscowej szkoły podstawowej pamiątki związane z 37 pp, pochodzące ze zbiorów Muzeum Czynu Zbrojnego w Lipcach Reymontowskich.

W sali tej odbyło się także wspomniane seminarium. Rozpoczęło je wystąpienie mgr. Grzegorza Skrzyneckiego, dyrektora Muzeum Regionalnego w Kutnie, poświęcone historii i tradycji 37 Łęczyckiego Pułku Piechoty im. ks. Józefa Poniatowskiego. Występujący przypomniał genezę pułku (jego załóżki powstały w listopadzie 1918 r. w Przemyślu), kształtowanie się jego nazwy (pułk, nawiązujący do tradycji 4 Pułku Strzelców Pieszych Księstwa Warszawskiego, w lutym 1919 r. otrzymał nazwę 37 pp, a w latach 1920–1937 ukształtowała się jego pełna nazwa, akcentująca związki z Ziemią Łęczycką i patronem – ks. Józefem Poniatowskim) oraz najważniejsze tradycje bojowe. Zapoczątkowały je walki z Ukraińcami m.in. o Lwów, Sambor, Drohobycz i Stanisławów. W czerwcu 1919 r. pułk bronił przepraw na Dniestrze, a następnie walczył nad Zbruczem. Od lipca tego roku w składzie 4 DP walczył na froncie wołyńskim. W wojnie polsko-sowieckiej pułk zapisał chlubną kartę – zarówno w okresie polskiej ofensywy na Kijów, kontrofensywy sowieckiej, jak i w czasie prze-

ciwuderzenia polskiego i ostatecznego rozgromienia Armii Czerwonej. 9 września 1920 r. 37 pp stoczył zwycięską walkę o Rohatyn. W dniu tym do 1933 r. obchodzone święto pułkowe (od 1934 r. święto to zaczęto obchodzić 26 maja, na pamiątkę bitwy stoczony tejże dnia 1920 r. pod Żukowcem). We wrześniu 1939 r. pułk, działający w składzie macierzystej 26 DP (Armia „Pomorze”), toczył ciężkie walki nad Bzurą. 18 września, w wyniku poniesionych strat, popadł w rozsypkę. Jego resztki przez Puszcę Kampinoską przedarły się 21 września do Warszawy.

Prelekcja mgr. Skrzyneckiego była bogato ilustrowana unikatowymi zdjęciami, obrazującymi życie pułku w czasie pokoju, wygląd pomieszczeń koszarowych, przebieg uroczystości pułkowych, wycieczek żołnierskich itp. Prezentacji zdjęć kadry oficerskiej jednostki, a szczególnie jej kolejnych dowódców, towarzyszył komentarz dotyczący ich losów. To wielce interesujące wystąpienie okraszone było anegdotami z życia 37 pp, a także informacjami o najnowszych nabytkach muzealnych związanych z dziejami kutnowskiej jednostki.

Dziejom stacjonującej w Skierniewicach 26 Dywizji Piechoty poświęcony był referat ppłk. rez. Jerzego Murgrabiego, dyrektora Muzeum Czynu Zbrojnego w Lipcach Reymontowskich. Autor przypomniał genezę dywizji: powstała ona po wojnie polsko-sowieckiej na bazie 4 DP, sformowanej w kwietniu 1919 r. na froncie galicyjskim. Po reorganizacjach ostateczny skład 26 DP ukształtował się następująco: 10 pp – Łowicz (z wyjątkiem 3 batalionu, który stacjonował w Skierniewicach), 18 pp – Skierniewice, 37 pp – Kutno, 26 pal – Skierniewice. Również w Skierniewicach zostało rozlokowane dowództwo dywizji. Autor referatu skupił się na przedstawieniu działań dywizji we wrześniu 1939 r. Dywizja, mobilizowana w systemie „czarnej” mobilizacji w marcu 1939 r., została pierwotnie podporządkowana dowódcy Armii „Poznań”. Od 5 września wchodziła w skład Armii „Pomorze”, tworząc wraz z 15 DP Grupę Operacyjną gen. Przyjałkowskiego. 14 września w bitwie nad Bzurą dywizja zdobyła Bednary Stare i Bednary Nowe oraz część Karolewa. Nie mogąc jednak utrzymać zdobytych pozycji (18 pp mimo ogromnego naporu nieprzyjaciela zdołał utrzymać Sochaczew), musiała się wycofać za Bzurę, przez co zostały odsłonięte tyły sąsiedniej 16 DP. Po omówieniu działań bojowych i dokonaniu ich bilansu występujący przedstawił formy i sposoby upamiętnienia czynu bojowego i ofiary krwi żołnierzy 26 DP w powiatach łowickim, sochaczewskim i skierniewickim, gdzie znajdują się cmentarze wojenne większości poległych żołnierzy dywizji. Tematyce tej został zresztą poświęcony cykl artykułów w miejscowym „Twoim Kurjerze Regionalnym” autorstwa właśnie Jerzego Murgrabiego i Andrzeja Krysiaka, będący fragmentem przygotowywanej do druku przez obu tych autorów monografii 18 pp.

Wystąpienie trzeciego z referentów, płk. rez. dr. Czesława Szafrana z WBBH WCEO („Znaczenie historycznych tradycji oręża polskiego dla tożsamości współczesnych Sił Zbrojnych RP”), odbiegało swym charakterem od prelekcji poprzedników. Stanowiło bowiem próbę refleksji na temat roli i znaczenia tradycji dla tożsamości współczesnych sił zbrojnych. Autor m.in. podkreślił, że mimo zmieniających się radykalnie warunków walki, rewolucyjnych zmian w technice wojennej, a także form i metod działań bojowych, znaczenie chlubnych tradycji orężnych w kształtowaniu ducha bojowego, patriotyzmu, wierności przysiędze wojskowej, gotowości do najwyższych poświęceń dla ojczyzny jest ciągle ogromne. Mając to na uwadze,

kierownictwo Ministerstwa Obrony Narodowej III RP od początku przemian ustrojowych i transformacji sił zbrojnych za priorytetowe uznało zadanie przywrócenia Wojsku Polskiemu 1000-letnich rodzimych tradycji orężnych. Za kryterium ich doboru przyjęto zasadę, że muszą one dotyczyć walki o wolność i niepodległość ojczyzny. Uznano, że tak rozumiane tradycje bojowe będą stanowić niezastąpiony element wychowania wojskowego, kształtowania poczucia ciągłości żołnierskich pokoleń różnych epok historycznych, więzi koleżeńskich i zwartości pododdziałów i oddziałów. Przy tym za szczególnie wartościowe uznano odwołanie się do przykładów bohaterskich czynów dawnych żołnierzy polskich w obronie bytu narodowego, wolności i niepodległości (także innych narodów). Celom tym służy także działalność badawcza i popularyzatorska prowadzona przez Wojskowe Biuro Badań Historycznych WCEO.

Reasumując, można powiedzieć, że zarówno samo seminarium, jaki i poprzedzające je uroczystości i pokazy stanowiły udane przedsięwzięcie popularyzujące tradycje 37 pp i 26 DP. Liczny udział w nim okolicznych mieszkańców, a przede wszystkim młodzieży, stanowi o jego wychowawczym, patriotycznym znaczeniu. Dużą w tym zasługą organizatorów i realizatorów kolejnych punktów programu uroczystości, a przede wszystkim p. Anny Baranowskiej, prezesa Stowarzyszenia „Clonovia” oraz p. Krzysztofa Baranowskiego, kapelmistrza Orkiestry Dętej tegoż stowarzyszenia. Warto dodać, że w trakcie seminarium można było zapoznać się z cenną publikacją autorstwa obecnego na sali p. Alfreda Nowińskiego *Miejsca pamięci bitwy 26 Dywizji Piechoty* (Kozłów Szlachecki 2011), będąca także formą hołdu dla mieszkańców okolicznych miejscowości – Nowego Kozłowa Szlacheckiego i Nowego Dębska – za godny pochówek poległych żołnierzy 26 DP, ale też ich przeciwników – żołnierzy Wehrmachtu.

Czesław Szafran

Forum historyków wojskowości w Kielcach

W dniach 29–30 czerwca 2012 r. w Kielcach odbyło się kolejne – XI już spotkanie historyków wojskowych (poprzednie, X Forum, odbyło się w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), reprezentujących wszystkie krajowe ośrodki zajmujące się badaniami w tej dziedzinie. Forum zostało zorganizowane przez Instytut Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, przy wsparciu Komisji Historii Wojskowej Komitetu Nauk Historycznych Polskiej Akademii Nauk i Stowarzyszenia Historyków Wojskowości. Komitet Naukowy Forum, zajmujący się merytoryczną stroną obrad, stanowili: prof. dr hab. Wiesław Caban – przewodniczący, prof. dr hab. Adam Dobroński, prof. dr hab. Czesław Grzelak, prof. dr hab. Antoni Komorowski, prof. dr hab. Jerzy Maroń, prof. dr hab. Piotr Matusak,